

УДК 342.9:336.711(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3\(55\)-2980-2992](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-2980-2992)

Воронятніков Олександр Олександрович доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та міжнародного права, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, <https://orcid.org/0000-0002-3761-698X>

Чорна Вікторія Григорівна доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та міжнародного права, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, <https://orcid.org/0000-0002-6072-0283>

Кожура Людмила Олександрівна доктор юридичних наук, професор, директор Юридичного інституту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, <https://orcid.org/0000-0003-4100-9530>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ НУМІЗМАТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті здійснено комплексний адміністративно-правовий аналіз діяльності Національного банку України з реалізації пам'ятних та інвестиційних монет у контексті розвитку сервісної функції держави та трансформації публічного адміністрування. Досліджено правову природу відповідних відносин, які формально оформлюються договором купівлі-продажу, проте виникають у межах реалізації виключної емісійної компетенції центрального банку та організації грошового обігу. Проаналізовано нормативні засади визначення тиражу, порядку розподілу, лімітів придбання, часових меж продажу та застосування механізмів електронної ідентифікації покупців, що формують спеціальний правовий режим доступу до нумізматичної продукції.

Встановлено, що на стадії формування умов доступу до відповідного державного ресурсу домінує адміністративно-правовий метод регулювання, який визначає імперативні параметри реалізації продукції та забезпечує контрольованість і передбачуваність процедур. Доведено, що цивільно-правова форма договору виконує похідну функцію матеріалізації результату адміністративної процедури та не змінює публічно-правової сутності відповідної діяльності. Обґрунтовано наявність подвійної структури правового режиму з пріоритетом владного регулювання умов доступу.

Окрему увагу приділено зв'язку реалізації нумізматичної продукції з інструментарієм монетарної політики та її впливу на економічний розвиток

держави. Показано, що інвестиційні монети виступають специфічним фінансовим інструментом заощадження, сприяють формуванню внутрішнього ринку дорогоцінних металів, підвищенню довіри до національної валюти та зміцненню фінансової стабільності, що має опосередкований позитивний ефект для макроекономічної рівноваги. Наукова новизна дослідження полягає у комплексному адміністративно-правовому обґрунтуванні кваліфікації реалізації нумізматичної продукції як адміністративної послуги сервісного типу у широкому публічно-правовому розумінні та концептуалізації поєднання її публічної природи з приватноправовою формою реалізації.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, публічне адміністрування, нумізматична продукція, Національний банк України, монетарна політика, публічні послуги, правові норми, економічний розвиток.

Voroniatnikov Oleksandr Doctor of Science of Law, Professor, Professor of the Department of Public and International Law, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, <https://orcid.org/0000-0002-3761-698X>

Chorna Viktoriia Doctor of Science of Law, Professor, Professor of the Department of Public and International Law, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, <https://orcid.org/0000-0002-6072-0283>

Kozhura Liudmyla Doctor of Science of Law, Professor, Director of the Law Institute, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, <https://orcid.org/0000-0003-4100-9530>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF PUBLIC SERVICE PROVISION IN THE FIELD OF NUMISMATIC PRODUCT SALES IN UKRAINE

Abstract. The article provides a comprehensive administrative and legal analysis of the activities of the National Bank of Ukraine concerning the sale of commemorative and investment coins within the context of the development of the service-oriented function of the state and the transformation of public administration. The legal nature of the relevant relations is examined, which are formally structured as sales contracts but arise within the exercise of the exclusive issuing competence of the central bank and the organization of monetary circulation. The regulatory framework governing mintage determination, distribution procedures, purchase limits, sales timeframes, and mechanisms of electronic identification of buyers is analyzed as forming a special legal regime for access to numismatic products.

It is established that at the stage of defining access conditions to the relevant state resource, the administrative law method of regulation predominates, determining the imperative parameters of product distribution and ensuring procedural

predictability and controllability. The study demonstrates that the civil law form of the sales contract performs a derivative function of materializing the outcome of an administrative procedure and does not alter the public-law essence of the respective activity. The existence of a dual legal regime with the priority of authoritative regulation of access conditions is substantiated.

Particular attention is paid to the relationship between the sale of numismatic products and the instruments of monetary policy, as well as its impact on economic development. Investment coins are characterized as a specific financial savings instrument contributing to the development of the domestic precious metals market, strengthening confidence in the national currency, and enhancing financial stability, which indirectly supports macroeconomic balance. The scientific novelty of the research lies in the comprehensive administrative and legal substantiation of qualifying the sale of numismatic products as a service-type administrative service in a broad public-law sense and in conceptualizing the combination of its public nature with a private-law form of implementation.

Keywords: administrative and legal support, public administration, numismatic products, National Bank of Ukraine, monetary policy, public services, legal norms, economic development.

Постановка проблеми.

Сучасний етап розвитку публічного адміністрування в Україні характеризується трансформацією держави у сервісно-орієнтовану модель, в основі якої лежить пріоритет прав і законних інтересів особи.

У межах цієї моделі особливого значення набуває інститут адміністративних послуг як форма безпосередньої взаємодії органів публічної влади з громадянами.

Водночас окремі напрями діяльності державних органів традиційно не розглядалися крізь призму сервісної функції. До таких належить реалізація нумізматичної продукції, що здійснюється Національним банком України. Формально відповідні відносини мають вигляд договору купівлі-продажу, що дозволяє віднести їх до сфери приватного права. Проте порядок доступу до продукції, встановлення лімітів, визначення способів реалізації, обов'язкова електронна ідентифікація та інші істотні елементи процесу визначаються владними рішеннями НБУ.

Таким чином, виникає наукова проблема визначення правової природи діяльності з реалізації нумізматичної продукції: чи є вона виключно господарською діяльністю державного суб'єкта, чи може розглядатися як форма надання адміністративної послуги у широкому публічно-правовому розумінні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичне підґрунтя концепції публічних та адміністративних послуг у вітчизняному адміністративному праві сформовано у працях таких науковців, як І. Коліушко, В. Тимошук, Р. Куйбіда, О. Пасенюк, у яких розкрито зміст

адміністративної послуги як форми реалізації публічної влади, визначено її ознаки, принципи та місце в системі публічного адміністрування.

Проблематика адміністративно-правового статусу Національного банку України, його повноважень та особливостей реалізації регулятивної функції була предметом дослідження у працях В. Бевзенко, О. Безпалова, Ю. Битяк та інших учених.

Водночас, попри значний масив наукових розвідок у сфері теорії адміністративних послуг і правового статусу центрального банку, питання кваліфікації діяльності НБУ з реалізації нумізматичної продукції як форми надання адміністративної послуги фактично не досліджувалося. Наукові дискусії зосереджуються переважно на питаннях банківського нагляду, монетарної політики та фінансової стабільності, залишаючи поза увагою сервісний аспект взаємодії центрального банку з фізичними та юридичними особами.

Сьогодні у науковому просторі існує прогалина щодо комплексного адміністративно-правового аналізу механізмів надання публічних послуг у сфері реалізації нумізматичної продукції, що й зумовлює необхідність проведення цього дослідження.

Мета статті.

Метою статті є формування та обґрунтування концептуального підходу до кваліфікації діяльності Національного банку України з реалізації нумізматичної продукції як адміністративної послуги у широкому публічно-правовому розумінні, а також визначення особливостей адміністративно-правового забезпечення її надання в умовах цифровізації та воєнного стану.

Виклад основного матеріалу.

У вітчизняній доктрині адміністративного права адміністративна послуга традиційно розглядається як результат здійснення владних повноважень суб'єктом публічної адміністрації за зверненням фізичної чи юридичної особи, спрямований на набуття, зміну або припинення її прав чи обов'язків. Такий підхід отримав нормативне закріплення у Законі України «Про адміністративні послуги» і відображає вузьке, процедурно-формалізоване розуміння відповідного інституту [1]. У працях різних вчених акцент робиться на тому, що адміністративна послуга є формою реалізації владної компетенції, яка матеріалізується через індивідуальний адміністративний акт або інший юридично значущий результат.

Водночас розвиток концепції сервісної держави зумовив поступове розширення змісту поняття адміністративної послуги. У сучасних наукових підходах вона дедалі частіше трактується не лише як формалізований результат владного рішення, а як організована публічно-владна діяльність, спрямована на забезпечення доступу особи до певного публічного блага або створення умов для реалізації її легітимного інтересу. Така інтерпретація дозволяє вийти за межі суто дозвільних чи реєстраційних процедур і охопити ширший спектр взаємодії держави з особою в сервісному вимірі.

Застосування зазначених теоретичних підходів до діяльності Національного банку України з реалізації нумізматичної продукції потребує переосмислення усталених кваліфікацій. Формально відносини з придбання пам'ятних або інвестиційних монет мають цивільно-правову форму договору купівлі-продажу. Проте такий підхід відображає лише завершальну стадію правовідносин і не враховує публічно-правову природу їх передумов.

Емісія нумізматичної продукції здійснюється НБУ в межах його конституційно визначеної функції забезпечення стабільності грошової одиниці та організації грошового обігу. Випуск пам'ятних монет не є господарською ініціативою на конкурентному ринку, а становить реалізацію виключної публічної компетенції центрального банку. Відповідно, сама можливість доступу до цієї продукції обумовлена владним рішенням органу, який визначає обсяг емісії, порядок розподілу, часові рамки реалізації, граничну кількість одиниць для однієї особи та інші істотні умови.

У цьому аспекті принципового значення набуває те, що потенційний набувач нумізматичної продукції не вступає у відносини вільної автономії волі, притаманні класичному цивільному обігу. Він приєднується до заздалегідь визначених публічно-владних правил, які встановлюються односторонньо. Саме ці правила формують адміністративну процедуру доступу до продукції. Звернення особи через офіційні канали реалізації, зокрема через електронний сервіс НБУ, ініціює індивідуалізований процес взаємодії, який має всі ознаки адміністративної процедури: визначений порядок подання заявки, проходження ідентифікації, перевірку відповідності встановленим умовам, підтвердження можливості придбання.

Таким чином, договір купівлі-продажу в цій конструкції не є первинним елементом, а виступає завершальною ланкою адміністративно організованого механізму. Публічно-правове регулювання передуює приватноправовому оформленню, визначає його зміст і межі, а отже, не може бути зведене до другорядного значення.

Особливої уваги потребує питання об'єкта відповідної діяльності. Якщо виходити з формально-речового підходу, об'єктом є пам'ятна монета як матеріальна річ. Проте у публічно-правовому вимірі більш коректним є розгляд об'єкта як організованого доступу до спеціального публічного ресурсу. Нумізматична продукція створюється внаслідок реалізації виключного емісійного повноваження держави, має обмежений характер та поєднує економічну і культурно-репрезентаційну функції. Саме тому забезпечення рівного, прозорого і недискримінаційного доступу до неї набуває самостійного юридичного значення.

У такому контексті діяльність НБУ виходить за межі звичайної реалізації товару і набуває ознак сервісної публічної функції. Її сутність полягає не лише у передачі майна у власність, а у створенні нормативно впорядкованого механізму задоволення індивідуального інтересу особи щодо набуття державної

нумізматичної продукції. Саме цей механізм зі встановленими правилами, процедурами, цифровими інструментами, гарантіями рівності доступу і становить зміст адміністративної послуги у широкому розумінні.

Отже, аналіз сутнісних ознак адміністративної послуги, сформульованих у законодавстві та доктрині, у поєднанні з характеристиками правового режиму реалізації нумізматичної продукції дозволяє дійти висновку, що відповідна діяльність має публічно-правову природу та може бути кваліфікована як адміністративна послуга у розширеному концептуальному розумінні.

Формальна цивільно-правова конструкція не усуває владного характеру попередньої організації доступу, а лише забезпечує майнове оформлення результату адміністративної процедури.

Визнання діяльності з реалізації нумізматичної продукції адміністративною послугою у широкому розумінні неминуче зумовлює необхідність аналізу її внутрішньої процедурної структури. Саме процедура є тим елементом, який дозволяє відмежувати публічно-правову модель від суто комерційної операції. Якщо продаж товару на ринку передбачає мінімальне нормативне втручання держави, то у випадку нумізматичної продукції спостерігається протилежна ситуація: нормативне регулювання визначає саму можливість, умови та порядок набуття продукції.

Процедурний механізм реалізації пам'ятних та інвестиційних монет формується на підставі актів Національного банку України, прийнятих у межах його повноважень, визначених Конституцією України [2] та Законом України «Про Національний банк України» [3]. Відповідні акти встановлюють порядок випуску монет, визначають канали їх реалізації, регламентують питання лімітів, строків продажу, а також механізми ідентифікації покупців. Таким чином, правове регулювання охоплює не лише емісійну стадію, а й стадію доведення продукції до кінцевого набувача.

Процедура реалізації має чітко простежувану стадійність. Її початковою фазою є нормативне визначення умов доступу до конкретного випуску монет. На цьому етапі НБУ встановлює тираж, порядок розподілу, граничну кількість, дату та спосіб початку продажу [4]. Вказані рішення формують рамкові умови майбутньої індивідуальної взаємодії, мають односторонній владний характер і не залежать від волі потенційних покупців.

Наступною стадією є ініціювання індивідуальної процедури шляхом звернення особи. У сучасних умовах воно здебільшого здійснюється через офіційний інтернет-магазин НБУ, що функціонує як цифровий інтерфейс адміністративної взаємодії [5].

Подання заявки супроводжується проходженням електронної ідентифікації та обробкою персональних даних, що здійснюється відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» [6] та спеціальних внутрішніх регламентів. Ця стадія має характер адміністративного провадження у спрощеній формі, оскільки включає перевірку відповідності заявника встановленим

вимогам, фіксацію його волевиявлення та формування рішення щодо можливості придбання.

Звертає на себе увагу те, що цифровізація процесу не усуває його адміністративної природи, а навпаки, підкреслює її. Використання електронних сервісів є формою реалізації принципів електронного урядування та доступності публічних послуг. При цьому НБУ здійснює владне адміністрування доступу до ресурсу в режимі реального часу, що особливо проявляється у випадках обмеженого тиражу та значного попиту. Технічні алгоритми розподілу, автоматизовані обмеження кількості та механізми запобігання зловживанням є складовими адміністративної процедури, а не ринкової конкуренції.

Завершальною стадією виступає укладення договору купівлі-продажу та передача монети у власність набувача. Однак у системному зв'язку попередніх етапів цей договір є юридично оформленим результатом уже здійсненої адміністративної діяльності. Він не створює правила доступу, а лише реалізує їх у конкретному випадку. Саме тому можна стверджувати, що приватноправовий елемент функціонує як інструмент матеріалізації публічно-владного рішення про надання доступу до обмеженого державного ресурсу.

Особливе значення у досліджуваному контексті має принцип рівності доступу. Обмеженість тиражу пам'ятних монет об'єктивно створює ризик нерівності та спекулятивного використання. Саме тому НБУ встановлює ліміти, часові межі та інші запобіжники, що мають характер адміністративних обмежень. Їх призначення полягає не в отриманні прибутку, а в забезпеченні справедливого розподілу продукції між заінтересованими особами. Така функція відповідає загальним принципам публічного адміністрування, таким як законність, пропорційність та недискримінаційність.

В умовах воєнного стану процедурний аспект набуває додаткового значення. Забезпечення стабільності фінансової системи, захист інформаційної безпеки та безперебійність функціонування цифрових сервісів стають елементами публічного інтересу. НБУ, як центральний банк держави, реалізує свої повноваження з урахуванням обмежень та викликів воєнного часу, що впливає і на організацію процесу реалізації нумізматичної продукції. Зокрема, нормативні акти НБУ, прийняті у зв'язку з введенням воєнного стану, передбачали спеціальний режим функціонування банківської системи, що підтверджує адаптаційний характер діяльності регулятора [7]. Вказаний нормативний акт встановив спеціальний режим функціонування банківської системи, включно з особливостями здійснення розрахункових операцій та валютного регулювання, що опосередковано впливає і на організацію реалізації нумізматичної продукції. Це ще раз підтверджує, що відповідна діяльність перебуває у площині публічного адміністрування, а не суто комерційної практики.

Як бачимо, процедурний аналіз свідчить про наявність усіх ключових характеристик адміністративної діяльності: нормативного регулювання, стадійності, владного визначення умов, індивідуалізованого розгляду звернення та

юридично значущого результату. Сукупність цих ознак дозволяє обґрунтовано стверджувати, що реалізація нумізматичної продукції є адміністративною послугою у широкому концептуальному розумінні, в якій приватноправовий елемент виконує допоміжну функцію оформлення результату адміністративної процедури.

Концептуалізація реалізації нумізматичної продукції як адміністративної послуги у широкому розумінні була б неповною без її аналізу крізь призму принципів сервісної держави та людиноцентричності. Сучасне адміністративне право дедалі більше орієнтується не лише на формальну законність діяльності органів публічної влади, а й на якість взаємодії з особою, доступність процедур, передбачуваність рішень і зручність отримання результату. У цьому контексті адміністративна послуга розглядається як інструмент реалізації позитивних зобов'язань держави перед людиною.

У працях провідних українських дослідників адміністративного права наголошується, що сервісна функція держави полягає у створенні умов для максимально зручної та ефективної реалізації прав і законних інтересів особи. Такий підхід корелює з принципом верховенства права та доктриною належного урядування (good administration), яка передбачає, що діяльність органів публічної влади повинна бути прозорою, передбачуваною, пропорційною та орієнтованою на потреби адресата. Застосування зазначених положень до діяльності Національного банку України у сфері реалізації нумізматичної продукції дозволяє виявити низку характеристик, притаманних саме сервісній моделі. По-перше, організація доступу до продукції здійснюється через відкриті цифрові канали, що забезпечують можливість участі незалежно від місця проживання особи. Це відповідає принципу територіальної нейтральності та рівності доступу до публічних благ. По-друге, інформація про випуски монет, умови їх реалізації, тираж та строки продажу публікується завчасно, що забезпечує передбачуваність і прозорість процедур [8].

Якість адміністративної послуги у даному випадку проявляється не лише у технічній справності електронного сервісу, а й у нормативному забезпеченні рівності умов для всіх потенційних набувачів. Встановлення лімітів на кількість одиниць в одні руки, визначення чітких часових меж початку продажу, застосування механізмів електронної ідентифікації спрямовані на мінімізацію зловживань та спекулятивних практик. Держава через центральний банк реалізує обов'язок забезпечення справедливого доступу до обмеженого ресурсу.

Особливої уваги заслуговує цифровий вимір цієї взаємодії. Використання електронної ідентифікації, персоналізованого кабінету користувача, автоматизованої обробки замовлень відповідає положенням законодавства у сфері електронних довірчих послуг та захисту персональних даних. Застосування таких інструментів не лише підвищує оперативність процедури, а й формує новий стандарт адміністративної взаємодії, в якій особа виступає активним суб'єктом, а не пасивним адресатом владного рішення.

Людиноцентричність проявляється і в можливості альтернативних способів отримання продукції, включно з фізичним отриманням у визначених точках реалізації. Це демонструє поєднання цифрового та традиційного форматів обслуговування, що є важливим з огляду на різний рівень цифрової грамотності населення, особливо в умовах воєнного стану. Така модель відповідає принципу інклюзивності, який дедалі частіше розглядається як складова належного публічного адміністрування.

У ширшому вимірі реалізація нумізматичної продукції має також культурно-комунікативний аспект. Пам'ятні монети відображають історичні події, національні символи, постаті, що формують ідентичність держави. Забезпечення доступу до них є не лише економічною операцією, а елементом публічної політики у сфері збереження та популяризації культурної спадщини. Отже, сервісна складова поєднується з репрезентаційною функцією держави, що додатково підсилює публічно-правовий характер відповідної діяльності.

Узагальнюючи викладене, можна констатувати, що діяльність НБУ з реалізації нумізматичної продукції відповідає ключовим характеристикам сучасної моделі адміністративної послуги: вона ініціюється за зверненням особи, здійснюється в межах владно встановленої процедури, спрямована на забезпечення доступу до публічного ресурсу та організована з урахуванням принципів прозорості, рівності й зручності. Сукупність цих ознак дозволяє розглядати відповідну діяльність як прояв сервісної функції держави, що реалізується через спеціальний адміністративно-правовий механізм.

Аналіз правової природи діяльності з реалізації нумізматичної продукції висвітлює проблему співвідношення публічного та приватного права. Зовнішня форма відповідних відносин (договір купівлі-продажу) може створювати враження їх суто цивільно-правового характеру. Проте формальна юридична конструкція не завжди відображає реальну правову природу явища. У сучасній доктрині адміністративного права усталеною є позиція, відповідно до якої визначальним критерієм відмежування публічно-правових відносин від приватноправових є не назва договору чи форма правочину, а характер інтересу, спосіб правового регулювання та статус суб'єкта.

У випадку реалізації нумізматичної продукції вирішальним є те, що вихідною передумовою відповідних відносин виступає здійснення виключної публічної компетенції. Емісія пам'ятних та інвестиційних монет є складовою грошово-кредитної функції держави, реалізація якої відповідно до Конституції України покладена на Національний банк України. Випуск монети не є результатом підприємницької ініціативи, а є актом публічної влади, який має нормативно визначені параметри та здійснюється з урахуванням державної політики.

Відтак стадія реалізації випущеної продукції не може бути повністю відірвана від її публічно-правового походження. Центральний банк не виступає рівноправним учасником ринку, який вільно формує асортимент і ціноутворення

на конкурентних засадах. Він реалізує продукцію, створену внаслідок виконання владних повноважень, у межах спеціального правового режиму. Саме це зумовлює специфічне поєднання методів правового регулювання: імперативного на стадії встановлення правил доступу, та диспозитивного на стадії укладення договору.

У науковій літературі неодноразово підкреслювалося, що публічний суб'єкт може вступати у приватноправові відносини, не втрачаючи при цьому свого владного статусу. Однак у таких випадках визначальним є питання, чи має місце попереднє владне врегулювання умов доступу до відповідного блага. Якщо таке врегулювання є системоутворюючим, то приватноправова форма не усуває адміністративної природи відносин, а лише виконує функцію їх матеріалізації.

Важливим аргументом на користь адміністративної природи є й те, що НБУ реалізує нумізматичну продукцію в межах своєї статутної діяльності, яка не має на меті отримання прибутку як самостійної цілі. Доходи від відповідних операцій є похідними та функціонально підпорядкованими основним завданням центрального банку. Така спрямованість відрізняє цю діяльність від класичної господарської діяльності суб'єкта підприємництва.

Отже, у структурі досліджуваних правовідносин можна виокремити подвійний правовий режим. На першому рівні імперативне адміністративне регулювання доступу до ресурсу, що має всі ознаки владного впливу. На другому рівні приватноправове оформлення результату у формі договору купівлі-продажу. Саме перший рівень визначає зміст другого, що дозволяє говорити про пріоритет публічно-правового елемента.

Такий підхід узгоджується з сучасною тенденцією розширення сфери адміністративного права, яка охоплює не лише класичні управлінські відносини, а й сервісні форми взаємодії держави з особою. Кваліфікація реалізації нумізматичної продукції як адміністративної послуги у широкому розумінні не заперечує наявності цивільно-правової складової, проте підкреслює її допоміжний характер.

У підсумку можна констатувати, що формальна договірна оболонка не змінює сутності правовідносин, у яких визначальними залишаються публічно-владні передумови, нормативна регламентованість та спрямованість на забезпечення доступу до спеціального державного ресурсу. Саме ця сукупність ознак обґрунтовує висновок про адміністративну природу відповідної діяльності та створює підстави для її подальшої доктринальної розробки як нового сегмента сервісної функції держави.

Наостанок варто також сказати про нерозривний зв'язок реалізації нумізматичної продукції з економічним розвитком держави. Діяльність Національного банку України у цій сфері не обмежується виключно задоволенням колекційного попиту або виконанням представницької функції. Інвестиційні монети виступають особливим фінансовим інструментом, що забезпечує альтернативний механізм збереження вартості активів, формування

внутрішнього ринку дорогоцінних металів та розширення інструментарію заощаджень для населення.

У контексті реалізації монетарної політики нумізматична продукція сприяє підвищенню довіри до національної валюти, зміцненню фінансової стабільності та розвитку культури інвестування. Наявність нормативно врегульованого порядку випуску та реалізації інвестиційних монет створює передбачуване правове середовище, що позитивно впливає на інституційну стійкість фінансової системи та формування довгострокових економічних очікувань суб'єктів господарювання і громадян.

Таким чином, реалізація нумізматичної продукції має не лише адміністративно-процедурне значення, а й опосередковано пов'язана із забезпеченням макроекономічної стабільності та створенням передумов для економічного розвитку держави, що додатково підсилює її публічно-правову природу.

Висновки.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що діяльність з реалізації нумізматичної продукції має публічно-правову природу та не може бути зведена виключно до цивільно-правового договору купівлі-продажу. Визначальною є обставина, що відповідні правовідносини виникають як продовження реалізації виключної емісійної компетенції Національного банку України, а отже формуються в межах спеціального правового режиму, встановленого суб'єктом владних повноважень.

Доведено, що доступ до пам'ятних та інвестиційних монет організовується через нормативно регламентовану адміністративну процедуру, яка включає визначення тиражу, правил розподілу, лімітів придбання, часових меж реалізації та механізмів ідентифікації покупців.

Імперативний характер цих елементів свідчить про домінування адміністративно-правового методу регулювання на стадії формування умов доступу до відповідного ресурсу.

Обґрунтовано, що цивільно-правова форма договору виконує допоміжну функцію матеріалізації результату адміністративної процедури та не змінює публічно-правової сутності відповідної діяльності. У структурі досліджуваних відносин пріоритет належить владному регулюванню, тоді як приватноправовий компонент має похідний характер.

Встановлено, що організація реалізації нумізматичної продукції відповідає принципам сервісної держави та людиноцентричності, оскільки забезпечує прозорість, рівність доступу, цифрову зручність та передбачуваність процедур. Це дозволяє розглядати відповідну діяльність як прояв сервісної функції держави у сфері публічного адміністрування.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному обґрунтуванні кваліфікації реалізації нумізматичної продукції як адміністративної послуги у широкому розумінні, а також у визначенні подвійної структури її правового режиму з домінуванням публічно-правового елементу над приватноправовим.

Література:

1. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
4. Про затвердження Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції: постанова Національного банку України від 30.05.2012 № 213 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1044-12#n20>
5. Про нумізматичну продукцію: офіційне інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/uah/numismatic-products>
6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
7. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: постанова Національного банку України від 24.02.2022 № 18 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>
8. Про введення в обіг інвестиційних монет, пам'ятних монет і банкнот та реалізацію сувенірної продукції: офіційне інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/uah/introduction>

References:

1. Pro administrativni posluhy [On Administrative Services]. (2012). Law of Ukraine dated September 6, 2012, No. 5203-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> [in Ukrainian].
2. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. (1996). Law of Ukraine dated June 28, 1996, No. 254k/96-VR. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy [On the National Bank of Ukraine]. (1999). Law of Ukraine dated May 20, 1999, No. 679-XIV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> [in Ukrainian].
4. Pro zatverdzhennia Instruksii pro orhanizatsiiu vyhotovlennia, vypusku v obih i realizatsii pamiatnykh ta investytsiinykh monet Ukrainy, suvenirnoi produktsii [On the approval of the Instruction on the organization of production, issuance into circulation and sale of commemorative and investment coins of Ukraine, souvenir products]. (2012). Resolution of the National Bank of Ukraine dated May 30, 2012, No. 213. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1044-12#n20> [in Ukrainian].
5. Pro numizmatychnu produktsiiu [On numismatic products]. National Bank of Ukraine. Official website. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/uah/numismatic-products> [in Ukrainian].
6. Pro zakhyst personalnykh danykh [On the Protection of Personal Data]. (2010). Law of Ukraine dated June 1, 2010, No. 2297-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> [in Ukrainian].
7. Pro robotu bankivskoi systemy v period zaprovadzhennia voiennoho stanu [On the operation of the banking system during the period of introduction of martial law]. (2022). Resolution of the National Bank of Ukraine dated February 24, 2022, No. 18. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> [in Ukrainian].
8. Pro vvedennia v obih investytsiinykh monet, pamiatnykh monet i banknot ta realizatsiiu suvenirnoi produktsii [On the introduction into circulation of investment coins, commemorative coins

and banknotes and the sale of souvenir products]. National Bank of Ukraine. Official website. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/uah/introduction> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 07.03.2026